

*Czempas Jan,
prof. UE dr hab., Katedra Inwestycji i Nieruchomości,
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach*

INWESTYCJE JAKO DETERMINANTA ATRAKCYJNOŚCI BIZNESOWEJ REGIONU

Inwestycją nazywamy przeznaczenie środków finansowych na zapoczątkowanie lub pomnożenie majątku trwałego [Samuelson, Nordhaus, s.132]. Atrakcyjność inwestycyjna jest rozumiana, jako zdolność skłonienia do inwestycji, poprzez oferowanie kombinacji korzyści lokalizacji m ożliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Najbardziej atrakcyjne regiony i podregiony charakteryzują się zazwyczaj kombinacją paru najważniejszych czynników atrakcyjności inwestycyjnej, zwanej również atrakcyjnością biznesową.

Konkurencyjność regionów to ich potencjał do produkowania wartości dodanej i w rezultacie zwiększania się regionalnej jakości życia, bazującej na: efektywnym i wydajnym spożytkowaniu zasobów, a także wykorzystaniu odpowiedniej kombinacji elementów wzrostu wewnętrznego i zewnętrznego, skierowanej na kształtowanie atrakcyjności regionu. Głównym wyznacznikiem konkurencyjności i fundamentalną jej cechą jest innowacyjność, zaś podstawowym nośnikiem innowacyjności są przedsiębiorstwa. Konkurencyjność to również umiejętność przedsiębiorstw, przemysłu, oraz ponadnarodowych organizacji, zlokalizowanych w regionie, wystawionych na światową konkurencję, do uzyskania stabilnego i stosunkowo wysokiego poziomu dochodu i zatrudnienia. To zdolność do wytwarzania towarów i usług odpowiadających potrzebom rynków lokalnych i międzynarodowych, przy jednoczesnym utrzymaniu stabilnego i wysokiego poziomu dochodów, w celu wykreowania przez społeczeństwo stałych podstaw zapewniających wyższy standard życia.

Pierwszym czynnikiem jest dostępność transportowa. Dobra dostępność do infrastruktury technicznej umożliwia obniżenie kosztów dostawy surowców i składników potrzebnych do produkcji. Umożliwia również zmniejszenie kosztów dostawy wytworów finalnych do odbiorców oraz zapewnia warunki transportu pasażerskiego ułatwiającego bezpośrednio spotkania z doręczycielami, współpracownikami, bądź klientami. Dostępność transportowa jest oceniana poprzez przyjęcie punktu odniesienia, wobec którego jest określana. Przyjęte są następujące odniesienia: usytuowanie względem granicy, położenie regionów względem stolicy państwa, lokalizacja względem portów lotniczych, położenie względem znacznych portów morskich. W zależności od rodzaju aktywności gospodarczej, poszczególne kryteria dostępności komunikacyjnej mają różne znaczenie.

Następnym czynnikiem są zasoby pracy w regionie. Kształtują one atrakcyjność biznesową, umożliwiając: zatrudnienie odpowiedniej ilości pracowników, najmowanie robotników o pożądanym kwalifikacjach zawodowych, przyjmowanie pracowników spełniających oczekiwania pracodawców w zakresie cech osobistych, jak i ponoszenie kosztów pracy zapewniających rentowność inwestycji. Ustalając wartość zasobów pracy bierze się pod uwagę poniższe kryteria:

liczba bezrobotnych, ilość pracujących, liczba wolnych etatów, napływ absolwentów szkół średnich i uczelni wyższych, wysokość płac. Analiza powyżej wymienionych aspektów zezwala zarazem na ilościową, jak i jakościową kwalifikację zasobów pracy. W zależności od rodzaju aktywności gospodarczej inwestorzy potrzebują odmiennych cech zasobów pracy.

Trzecim czynnikiem jest chłonność rynku. Kształtuje ona atrakcyjność inwestycyjną określając możliwości sprzedaży przez potencjalnego przedsiębiorcę dóbr i usług na rynku lokalnym. Im chłonność rynku jest większa, tym szybciej zwrócą się wytwórcy koszty inwestycji. Pozwala równocześnie na zmniejszenie kosztu finalnego dobra za pośrednictwem redukcji kosztów transportu. Dla potrzeb oceny atrakcyjności biznesowej regionu ustalono poniższe elementy chłonności rynku: wielkość rynku zbytu, zamożność gospodarstw domowych, wydatki inwestycyjne przedsiębiorstw. Podobnie jak przy poprzednich czynnikach, chłonność rynku ma odmienne znaczenie w zależności od rodzaju działalności gospodarczej.

Kolejny czynnik to infrastruktura gospodarcza, której wpływ na atrakcyjność inwestycyjną wiąże się z udoskonaleniem procesu realizacji inwestycji i jej późniejszego funkcjonowania. W badaniu atrakcyjności uwzględniono takie elementy infrastruktury jak: zagęszczenie instytucji otoczenia biznesu, występowanie ośrodków naukowo-badawczych, ilość imprez targowo-wystawienniczych, funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych.

Wyżej wymienione kryteria odgrywają różne role w rozmieszczeniu poszczególnych działalności gospodarczych.

Ważnym czynnikiem atrakcyjności inwestycyjnej regionu jest także infrastruktura społeczna. Wpływa ona w formie pośredniej na poziom atrakcyjności biznesowej przez: kształtowanie sprzyjających warunków życia ściągających imigrantów, co wzmacnia wielkość i jakość zasobów pracy, tworzenie atmosfery otwartości w wymianie pomysłów, sprzyjającego kreatywności i innowacjom, ułatwianie organizacji kursów, konferencji i spotkań z zainteresowanymi.

Elementami infrastruktury społecznej wziętymi pod uwagę podczas analizy atrakcyjności biznesowej są: ilość i działalność instytucji kultury, zagęszczenie infrastruktury hotelowej i gastronomicznej. Infrastruktura społeczna ma największe znaczenie dla umiejscowienia działalności usługowej, ponieważ ta, w najwyższym stopniu jest uzależniona od wysokiej jakości kapitału ludzkiego.

Szóstym czynnikiem jest poziom rozwoju gospodarczego. Wpływ poziomu postępu i struktury gospodarki na atrakcyjność inwestycyjną wiąże się wyjątkowo z obecnością środowiska gospodarczego na korzystnym dla inwestora poziomie rozwoju technicznego, ułatwiających nawiązanie współpracy w zakresie koniecznych usług jak i dostaw, zapewniających najlepsze funkcjonowanie inwestycji. Analizując stopień rozwoju gospodarczego pod kątem atrakcyjności inwestycyjnej pod uwagę bierze się: efektywność pracy, uczestnictwo działalności pozarolniczej w strukturze gospodarki, występowanie spółek z udziałem kapitału zagranicznego.

Następnym czynnikiem atrakcyjności inwestycyjnej jest stan środowiska. Ma on dwojaki wpływ na kształtowanie atrakcyjności biznesowej:

- występowanie obszarów o wysokich wartościach środowiska przyrodniczego, objętych ustawową ochroną znacznie minimalizuje możliwości lokalizacji inwestycji,
- duży poziom zanieczyszczenia środowiska tworzy wymierny finansowo deficyt w aktywności przedsiębiorstw związany z: kosztami wdrożenia systemów utylizacji zanieczyszczeń, zwiększoną absencją chorobową, a w skrajnych przypadkach z przyspieszonym wyczerpaniem majątku trwałego (np. korozja), obniża jednocześnie poziom życia, co niekorzystnie wpływa na format i jakość zasobów pracy.

Dla potrzeb analizy atrakcyjności inwestycyjnej uwzględniane są takie aspekty stanu środowiska jak: wielkość terenów prawnie chronionych, stopień emisji nieczystości do atmosfery, ilość emisji zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych. Stan środowiska przyrodniczego rozbieżnie wpływa na rozmieszczenie poszczególnych rodzajów aktywności gospodarczej.

Poziom bezpieczeństwa powszechnego jest kolejnym czynnikiem. Jego wpływ na atrakcyjność inwestycyjną tylko w niewielkim stopniu przekłada się na efektywność planowanej inwestycji. Niski poziom bezpieczeństwa powszechnego wiąże się z podwyższonymi wydatkami na zabezpieczenie majątku i pracowników. Może on wywołać zmniejszenie ilości i obniżenie jakości zasobów pracy poprzez migracje spowodowane pogorszeniem się warunków życia w zakresie odczucia bezpieczeństwa a także sygnałem istnienia patologii społecznych lub słabości form sprawowania władzy. Dla potrzeb zbadania atrakcyjności inwestycyjnej warto przeanalizować takie elementy bezpieczeństwa powszechnego jak: poziom i strukturę przestępczości, poziom wykrywalności przestępstw, co ma szczególnie istotne znaczenie w lokalizacji inwestycji usługowych i zaawansowanych technologicznie, ponieważ są one bardziej zależne od klasy zasobów pracy.

Ostatnim czynnikiem atrakcyjności inwestycyjnej jest aktywność regionów wobec potencjalnych inwestorów. Aktywność regionów w stosunku do inwestorów rozumiana jest, jako umiejętność kreowania wizerunku regionu, jego rozpowszechnianie, a także stworzenie przez samorząd lokalny dobrego klimatu dla inwestycji. Ten element jest najmniej wymierny, dlatego też jego analiza nie jest łatwa do wykonania i obejmuje wyłącznie fragment obszernego spektrum działań marketingowych prowadzonych przez regiony [Atrakcyjność..., s. 74].

Uzyskanie przewagi konkurencyjnej zwiększa atrakcyjność biznesową miasta, bądź całego regionu. Nasila się konkurencja ze strony zagranicznych i krajowych regionów między innymi o: kapitał, zainteresowanie instytucji finansowych, turystów, kapitał ludzki, oraz o fundusze pomocowe [Klasik, ss. 25-30, Korenik, s. 231, Chądzyński, ss. 105-140].

Literatura:

1. „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2011” pod redakcją Marcina Nowickiego, Warszawa 2013
2. Chądzyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z.: „Region i jego rozwój w warunkach globalizacji” Warszawa 2007
3. Klasik A.: „Konkurencyjność miast i regionów, a przedsiębiorczość i przemiany strukturalne”, Katowice 2011
4. Korenik S., Zakrzewska-Póltorak A.: „Teorie rozwoju regionalnego – ujęcie dynamiczne” Warszawa 2011
5. Samuelson P., Nordhaus W. : „Ekonomia 1”, PWN, Warszawa 1997